

ARCHEOLOGICKÝ ÚSTAV ČESKOSLOVENSKÉ AKADEMIE VĚD
V BRNĚ

PŘEHLED VÝZKUMŮ

1983



BRNO 1985

verozápadu. Napříč hřbetu ve směru jihozápad-severovýchod je široký zhruba 16 m. Kolem celého centrálního plata obřhá o něco snížená plošina 3 - 4 m široká. Na jihozápadě a severovýchodě je ukončena přírozensými příkrymi srázy. Na jihovýchodě a severozápadě, kde pokračuje hřeben, musely být vybudovány valy. Na severozápadě je za valem ještě příkop, který vyúšťuje na severní straně v další terasu opět 3 - 4 m širokou. Hrádek patřil s největší pravděpodobností k Vřesovicím nebo k zaniklé osadě Ranšperk, jejíž území později splynulo s vřesovickým. Ranšperk je poprvé zmiňován k roku 1370; roku 1464 se již hovoří o pusté vsi.

Mittelalterlicher Hausberg bei Vřesovice /Bez. Hodonín/. Im Frühjahr 1983 entdeckten die Referenten, nordöstlich von Vřesovice auf einem schmalen bewaldeten Kamm, eine typische mittelalterliche Befestigung. Sie gehört zu Vřesovice oder eher zur Niederlassungswüstung Ranšperk.

STŘEDOVĚKÁ FORTIFIKACE NAD ČELADNOU V POLOZE ZVANÉ KOZINEC /okr. Frýdek-Místek/

Pavel Kouřil, AÚ ČSAV Brno

Přibližně 2 km jz. od místní části Čeladná-Hamry, se na vysoké ostrožně nad levým břehem Čeladenky, nad úzkým průsmykem zvaným Těšava, na dlouhém táhlém nepřilíh širokém hřbetu východozápadního směru, v poloze s názvem Kozinec, nachází pozůstatky středověké fortifikace.

Její celková délka činí 130 m, šíře se pohybuje mezi 5 - 12 m. Dva ve skále vylámané příkopy ji dělí v podstatě na dvě samostatné části. Na straně západní, odkud byl jedině možný přístup, je šíjový příkop nejširší a nejhlubší a odděluje opevnění od okolního terénu. Druhý příkop na straně východní je užší a plytší, oba pak vymezují vlastní těleso fortifikace. Nad oběma příkopy se tyčí kamenné kupy, nejvyšší místa opevnění. Část východní je ukončena prudkými srázy na všech třech stranách.

Keramika, získaná v nevýrazné kulturní vrstvě na temeni hřbetu a v suťovém kuželu na severní straně představuje hrnce, hrnky, snad i misy, poháry, zvonovité poklice i nádobkovité kachle. Na základě technologických znaků a profilace okrajů ji můžeme vřadit do 14. - 15. stol. Železné předměty, které byly v poměrně dosti špatném stavu, jsou zastoupeny subtilním hrotem s trnem střely luku, přezkou se dvěma oky, zdobenou rytými svazky, různými typy hřebků a amorfními zlomky.

Mittelalterliche Fortifikation ober Čeladná in der Flur genannt Kozinec /Bez. Frýdek-Místek/. Ungefähr 2 km südwestlich von dem Lokalteil Čeladná-Hamry, befinden sich auf einer hohen Sporenlage oberhalb des linken Ufers der Čeladenka, ober dem schmalen sog. Těšava Pass, auf einem langgestreckten nicht allzu breiten Rücken ostwestlicher Richtung, in der Flur Kozinec, Überreste einer mittelalterlichen Fortifikation.

Ihre Gesamtlänge beträgt 130 m, die Breite bewegt sich zwischen 5 - 12 m. Zwei im Felsen ausgebrochene Gräben trennen sie im Grunde in zwei selbständige Teile. Auf der Westseite, von wo der einzig mögliche Zutritt war, ist der Nackengraben am breitesten und am tiefsten und trennt die Befestigung von dem umliegenden Terrain ab. Der zweite Graben auf der Ostseite ist schmaler und seichter, beide grenzen dann den eigentlichen Fortifikationskörper ab. Ober den beiden Gräben ragen Steinkuppen empor, die höchsten Stellen der Befestigung. Der östliche Teil ist mit steilen Hängen auf allen drei Seiten beendet.

Der gewonnene Keramikkomplex kann in das 14. - 15. Jahrhundert datiert werden.

VÝZKUM STŘEDOVĚKÉHO HRÁDKU LIPINA /K.Ú. FRÝDEK-MÍSTEK/ V ROCE 1983 /okr. Frýdek-Místek/

Pavel Kouřil, AÚ ČSAV Brno

V roce 1983 pokračoval na lokalitě zjišťovací výzkum započatý v roce 1982, o kterém bylo referováno v PV 1982¹.

Hrádek je zařazen v poměrně rovinatém terénu a od okolí oddělen, především na straně východní a částečně i jižní, příkopem, ještě dnes až 6 m hlubokým a 3 - 6 m širokým. Vlastní jádro, které bylo poněkud vyvýšeno nad okolní terén materiálem, získaným patrně při jeho hloubení, má přibližně oválný tvar maximálních rozměrů 35 m /S - J/ x 17 m /V - Z/. Strana západní povlovně klesá a společně se strmější jižní stranou ji ohraničuje lesní potok, strana severní byla fortifikována říčkou Olešnou.

Bylo dokončeno odkrytí kamenné základové partie věžovitě stavby o rozměrech 8 x 6,5 m. Uvnitř tohoto prostoru byla položena sonda o šířce 2 m, spojující východní a západní zeď. Pod svrchní humusovitou vrstvou se nacházela kamenná destrukce mocná 50 - 75 cm, která byla bez jakýchkoliv nálezů a nasedala na spečenou vrstvu o síle 35 - 55 cm, ve spodní části černější až šedší, výše výrazně červenou. Ne příliš kvalitně propálené kusy dřeva dokládají jeho pomalé doutnání pod touto destrukční krou. Ta byla nejmohutnější a nejvíce propálená u západní stěny, která tu byla přerušena, do výše 75 cm armována a opálena /45 cm/. Zdivo je lícované, spojované jílem a místy dodržuje rádkovací techniku. Jedná se patrně o nějaký výklenek či vchod, neboť šíře zdi činí pouze 70 cm, směrem severním ustupuje a pokračuje v síle cca 22 cm. Severozápadní roh s přilehlými částmi zdi je však tak destruován, že již nelze zjistit pů-

vodní situaci.

Ve východní části sondy byl nad destrukcí mohutný blok žlutého jílu, až 80 cm mocný, promíslený velmi drobnými hrudkami mazanice a místy rovněž velmi malými zlomky uhlíků, ukončený dvěma tenkými vrstvičkami, tmavošedou a černou. Vzhledem k tomu, že souvrství je v těchto místech porušeno šachticí po norování, jehož pozůstatky jsou zde viditelné na každém kroku /nalezena železa na odchyt jezevců a lišek/, lze se reálně domnívat, že výše uvedené vrstvy pocházejí z tohoto výkopu.

Ve vzdálenosti 1 m od východní zdi byla v hloubce 165 cm zjištěna kúlová jáma o průměru 64 cm, kónicky se zužující a jdoucí do hloubky 45 cm. Poměrně málo nalezených kusů lícované mazanice společně s naprostým nedostatkem ostatních archeologických nálezů a výplň této kúlové jámy /na dně kus mazanice/, shodná se zásypem nad ní, se zdá nasvědčovat tomu, že stavba nebyla dokončena.

Černošedá vrstvička při dně obsahovala pouze několik málo fragmentů keramiky, kterou lze vročit do 14. století, dále pak železný hrot rombického průřezu těla s trnem střely kuše, klíč do válečkového zámku, dva hřebíky tzv. šindeláky a zlomky patrně plechové nádoby s natavenými kusy čisté síry na dně.

Poznámky:

1 Bezejmenný středověký hrádek v lese zvaném Lipina /okr. Frýdek-Místek/, PV 1982, Brno 1984, 53-54.

Grabung des mittelalterlichen Hausberges Lipina im Jahre 1983 /Bez. Frýdek-Místek/. Die 2 m breite Sonde hat man im Inneren eines turmartigen Raumes gelegt und sie verband die Ost- und die Westmauer. Unter zwei Destruktionsschichten war am Boden eine schwarzgraue dünne Schicht, die nur einige wenige Keramikfragmente enthielt, die man in das 14. Jahrhundert einreihen kann, ferner dann eine eiserne Spitze mit Dorn von einem Armbrustgeschoss, einen Schlüssel von einem zylinderförmigen Schloss, Schindelnägeln und Bruchstücke vermutlich von einem Blechgefäß mit angelöteten Stücken reinen Schwefels am Boden.

Die Gesamtsituation sowie die geringe Menge an Funden würden davon zeugen, dass der Bau nicht beendet worden war.

OBJEV STŘEDOVĚKÉHO HRÁDKU V JANOVICÍCH /okr. Frýdek-Místek/

Pavel Kouřil, AŮ ČSAV Brno

V rámci soupisu drobných středověkých opevnění, který provádí na severní Moravě a ve Slezsku opavská expozitura AŮ ČSAV v Brně byla pozornost věnována i okresu Frýdek-Místek.

Ve spolupráci s muzejním historikem dr. R. Žáčkem byla vytypována a v terénu ověřena řada lokalit, mezi něž patří i ves Janovice.

Zde byla skutečně objevena doposud neznámá a v literatuře neuvedená fortifikace, která byla zaměřena, zfotoграфována a zároveň byl proveden povrchový sběr, při kterém byly nalezeny zlomky keramiky 14. - 15. století, úlomky skla a slítky železné strusky.

Nad vsí Janovice, vlevo od silnice vedoucí z Pržna, se na vrcholu poměrně prudkého skalnatého a zalesněného svahu, označeného jako "Hůra", s nejvyšším bodem 351,4 m n.m., nacházejí pozůstatky středověkého hrádku, značně poškozeného pozdější těžbou kamene. Touto těžbou bylo zasaženo zejména vlastní jádro fortifikace, jehož maximální dnešní rozměry činí 15 x 8 m. Příkop široký v průměru 2 - 4 m jej obklopuje především na straně východní a jižní, následný val je pak dobře pozorovatelný kolem celého jádra, vyjma odebrané strany severní. Nejmohutnější je val na straně východní, kde dosahuje šířky až 12 m. Zde je opevnění zesíleno ještě příkopem a dalším valem, neboť přístup byl podle dnešního stavu poznání možný pouze po šíji z této východní strany.

Entdeckung eines mittelalterlichen Hausberges in Janovice /Bez. Frýdek-Místek/. Ober dem Dorfe Janovice, links von der nach Pržno führenden Strasse, befinden sich auf dem Gipfel eines verhältnismässig steilen felsigen und bewaldeten Hanges, als "Hůra" bezeichnet, mit dem höchsten Punkt 351,4 m o.d. Meeresspiegel, Überreste eines mittelalterlichen Hausberges, den eine spätere Steinförderung ziemlich beschädigte. Durch diese Förderung wurde besonders der eigentliche Fortifikationskern angegriffen, dessen maximalen heutigen Ausmasse 15 x 8 m betragen. Der im Durchschnitt 2 - 4 m breite Graben, umgibt ihn vor allem auf der Ost- und Südseite, der folgende Wall ist dann gut um den gesamten Kern sichtbar, mit Ausnahme der abgetragenen Nordseite. Am mächtigsten ist der Wall auf der Ostseite, wo er eine Breite bis von 12 m erreicht. Hier ist die Befestigung noch durch einen Graben und einen weiteren Wall gesteigert, denn der potentielle Zutritt war, bei dem heutigen Stand der Erkenntnisse, nur vom Scheitel von dieser Ostseite möglich.

Das nicht zahlreiche gefundene archäologische Material erlaubt die Lokalität in das 14. - 15. Jahrhundert einzureihen.



P ŘEHLED V Ý Z K U M Ů 1983

Vydává:	Archeologický ústav ČSAV v Brně, sady Osvobození 17/19
Odpovědný redaktor:	akademik Josef P o u l í k
Redaktoři:	Dr. A. Medunová, Dr. J. Meduna, Dr. J. Řihovský
Překlady:	Dr. R. Tichý, E. Tichá
Kresby:	A. Krechlerová /pokud není na tabulce uveden jiný autor/
Na titulním listě:	stříbrné nákončí opasku z kostrového hrobu z období stěhování národů v Boroticích /okr. Znojmo/
Tisk:	Moravské tiskařské závody, n.p. Olomouc, závod Gottwaldov, provoz 34 - Kyjov
Evidenční číslo:	ÚVTEL - 73332
Vydáno jako rukopis:	400 kusů - neprodejně